

**Balvu novada attīstības programmas
2018.-2024.gadam
īstenošanas uzraudzības ziņojums
par 2020.gadu**

Balvi, 2021

SATURS

Ievads	3
1. Balvu novada vispārīgs sociāli ekonomiskā stāvokļa raksturojums	5
2. Balvu novada attīstības programmā 2018.-2024.gadam izvirzīto vidēja termiņa prioritāšu, rīcību, rādītāju īstenošanas izvērtējums	15
3. Balvu novada ilgtspējīgas stratēģijas līdz 2030.gadam īstenošanas izvērtējums.....	29
4. Secinājumi un priekšlikumi	34

Ievads

Attīstības programma ir vidēja termiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteiktas vidēja termiņa prioritātes un pasākumu kopums pašvaldības attīstības stratēģijā izvirzīto ilgtermiņa stratēģisko uzstādījumu īstenošanai.

2018.gada 25.janvārī Balvu novada Domes sēdē (domes sēdes protokols Nr.1, 2.§) apstiprināts vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments turpmākajiem 7 gadiem - Balvu novada attīstības programma 2018.-2024.gadam.

Vidēja termiņa attīstības plānošanas dokumentā noteikta Balvu novada attīstības vīzija, attīstības prioritātes, uzdevumi, un to sasniegšanai noteiktas rīcības septiņu gadu periodam. Tas ir dokuments Balvu novada pašvaldības rīcību un investīciju mērķtiecīgai plānošanai.

Balvu novada pašvaldības plānošanas dokumentu saskaņotība un pēctecība

Balvu novada attīstības programma 2018.-2024.gadam izstrādāta četrās daļās: I *Stratēģiskā daļa*, kurā noteikti ilgtermiņa un vidēja termiņa stratēģiskie uzstādījumi, II daļa *Rīcības plāns*, III daļa *Investīciju plāns*, kas sastādīts laika posmam 2018.-2022.gadam un ir stratēģiskajā daļā izvirzīto prioritāšu, mērķu un pasākumu īstenošanas instruments, IV daļa *Īstenošanas uzraudzības un novērtēšanas kārtība*, kurā noteikts uzraudzības process, uzdevumi un rādītāji. Kā atsevišķi sējumi sagatavoti: *Pašreizējās situācijas raksturojums*, kur ietverts novada situācijas raksturojums un novērtējums, kā arī *Pārskats par sabiedrības līdzdalības pasākumiem*.

Novada ilgtermiņa prioritāte ir novada konkurētspējas palielināšana. Vidēja termiņa prioritātes noteiktas atbilstoši ilgtermiņa prioritātei, izvērtējot novada situāciju un saglabājot pēctecību ar iepriekšējo vidēja termiņa plānošanas dokumentu.

Balvu novada attīstības programmā 2018.-2024.gadam noteiktas šādas 3 vidēja termiņa prioritātes:

- ◇ VTP1 Veselīgi domājošs novads (izglītība, jaunatne, kultūra, uzņēmējdarbība, pārvalde);
- ◇ VTP2 Veselīgs novads (sports, aktīvs un veselīgs dzīvesveids, veselības aprūpe, sociālie pakalpojumi, drošība);

◇ VTP3 Veselīga vide (infrastruktūra, publiskā ārtelpa, daba).

Pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģijas galvenais mērķis ir kalpot par ietvaru pašvaldības teritorijas plānojumam un attīstības programmai.

Balvu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam ir ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kur noteikts vietējās pašvaldības ilgtermiņa attīstības redzējums, stratēģiskie mērķi, attīstības prioritātes, telpiskās attīstības perspektīva rakstveidā un grafiskā veidā.

Balvu novada nākotnes attīstības vīzija ir *“Balvu novads 2030. gadā veido Ziemeļlatgales ekonomiskās attīstības, pakalpojumu un pārrobežu sadarbības centru. Novadā ir veselīga un labvēlīga dzīves vide visu vecumu iedzīvotājiem, tajā dzīvo aktīvi cilvēki, kuri veido savu labklājību, radoši apvienojot dabas kapitāla, pierobežas, kultūras mantojuma un jauno tehnoloģiju sniegtās iespējas”*.

Ilgtermiņa stratēģijā izvirzīti četri stratēģiskie mērķi :

- (1) apturēt iedzīvotāju skaita straujo sarukšanu,
- (2) paaugstināt nodarbinātības iespējas,
- (3) uzlabot pašvaldību, uzņēmēju un iedzīvotāju sadarbību,
- (4) ilgtspējīgi apsaimniekot dabas resursus.

Balvu novada attīstības programma 2018.–2024. gadam un Balvu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam ir sinerģiski dokumenti, jo tos vieno kopīga ilgtermiņa prioritāte – Balvu novada konkurētspējas palielināšana.

2020.gada 23.jūnijā stājās spēkā jaunais Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums, paredzot izveidot 42 pašvaldības – septiņas valstspilsētas un 35 novadu pašvaldību teritorijas pašreizējo 119 pašvaldību vietā (jāatzīmē, ka vairāku novadu, t.sk. arī par Rugāju novada prasību Satversmes tiesas 2. kolēģija 2020. gada 28. septembrī ir ierosinājusi lietu “Par Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma pielikuma “Administratīvās teritorijas, to administratīvie centri un teritoriālā iedalījuma vienības” 12.10. un 12.13. apakšpunkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 101. pantam, Eiropas vietējo pašvaldību hartas 4. panta trešajai un sestajai daļai, kā arī 5. pantam”, prasības iesniegtas Satversme tiesā).

Administratīvi teritoriālais iedalījums un tā teritoriālās vienības – novada pilsētas un pagasti 2021

Administratīvi teritoriālās reformas rezultātā taps izveidots jaunizveidojams Balvu novads, kura administratīvo teritoriju ar 2021.gada 1.jūliju veidos esošie Balvu, Baltinavas, Rugāju un Viļakas novadi. Pamatojoties uz normatīvajiem aktiem, jaunizveidojamam Balvu novadam izstrādās teritorijas attīstības plānošanas dokumentus- attīstības programmu un ilgtermiņa attīstības stratēģiju. Balvu novada Domes sēdē 2020.gada 23.decembrī pieņemti lēmumi par vidēja un ilgtermiņa teritorijas plānošanas dokumentu izstrādi. Konkursa rezultātā šīs tiesības ieguvis SIA METRUM.

Balvu novada attīstības programmas 2018.-2024.gadam īstenošanas uzraudzības ziņojumam par 2020.gadu ir informatīvs, analītisks raksturs, sabiedrības informēšanai par sasniegtajiem rezultātiem un īstenotajiem pasākumiem, identificētu nepieciešamās korekcijas.

Attīstības programmas uzraudzības procesā apkopoti dati par plānotajām un veiktajām darbībām saskaņā ar Investīciju plānu, apkopoti teritorijas attīstības rādītāji un darbību rezultātīvie rādītāji un analizēta rādītāju izpildes tendences.

Uzraudzības ziņojuma uzdevums ir veikt attīstības plānošanas dokumenta ieviešanas novērtējumu.

Balvu novada vispārīgs sociāli ekonomiskā stāvokļa raksturojums

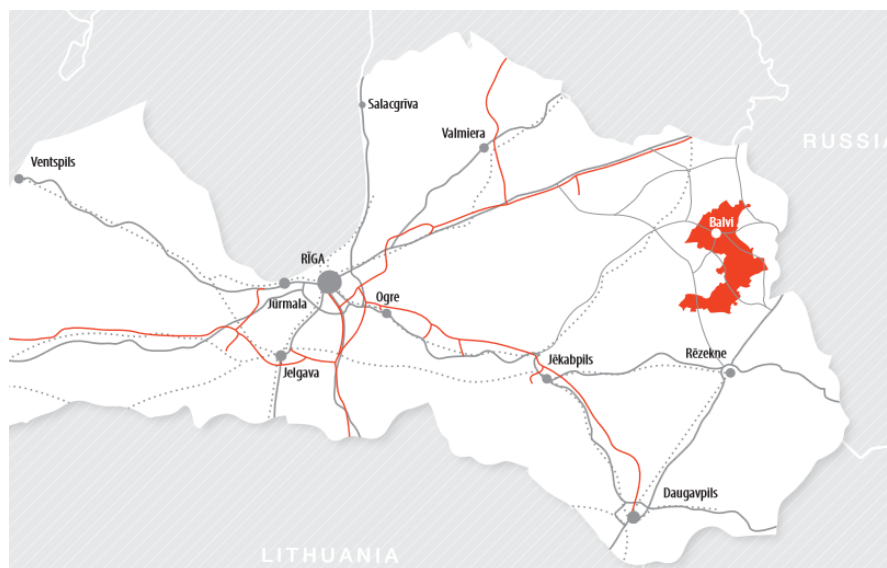
Balvu novads ir administratīvā teritorija Latvijas ziemeļaustrumu daļā, Latgalē. Attālums no Balviem, novada centra, līdz saimnieciski nozīmīgākajām pilsētām: Rēzeknei 80 km, Valmierai 130 km, Daugavpils 170 km, Rīgai 220 km, Pleskavai (Krievija) 150 km, Tartu (Igaunija) 200 km. Balvu novada administratīvajā teritorijā ietilpst: Balvu pilsēta kā novada administratīvais centrs un 10 pagasti – Balvu, Bērzkalnes, Bērzpils, Briežuciema, Krišjāņu, Kubulu, Lazdulejas, Tilžas, Vectilžas un Vīksnas.

Reģionālās nozīmes centrs ir Balvu pilsēta; novada nozīmes centrs – Tilžas ciems.

Novada platība 2020.gadā 1040,24 km² (Latvijas Republikas administratīvo teritoriju un teritoriālo vienību zemes pārskats par 2019.gadu - novada administratīvas teritorijas kopējā platība ir 1040.17 km², par 2018.gadu -1040,16 km²).

Novada administratīvajā centra, Balvu pilsētas, teritorijas platība ir 5,1 km² jeb 0.5% no novada kopējās teritorijas un pilsētā dzīvo vairāk kā puse no novadu iedzīvotāju skaita – 2020.gada beigās- 6363 iedzīvotāji (PMLP dati).

Balvu novada ģeogrāfiskais novietojums

Zemes sadalījumā pa lietošanas veidiem novadā lielākais īpatsvars 2020.gadā ir mežu zemēm 42295 ha (tendence-pieaugt) un lauksaimniecībā izmantojamo zemes platībām 40098 ha (tendence-samazināties).

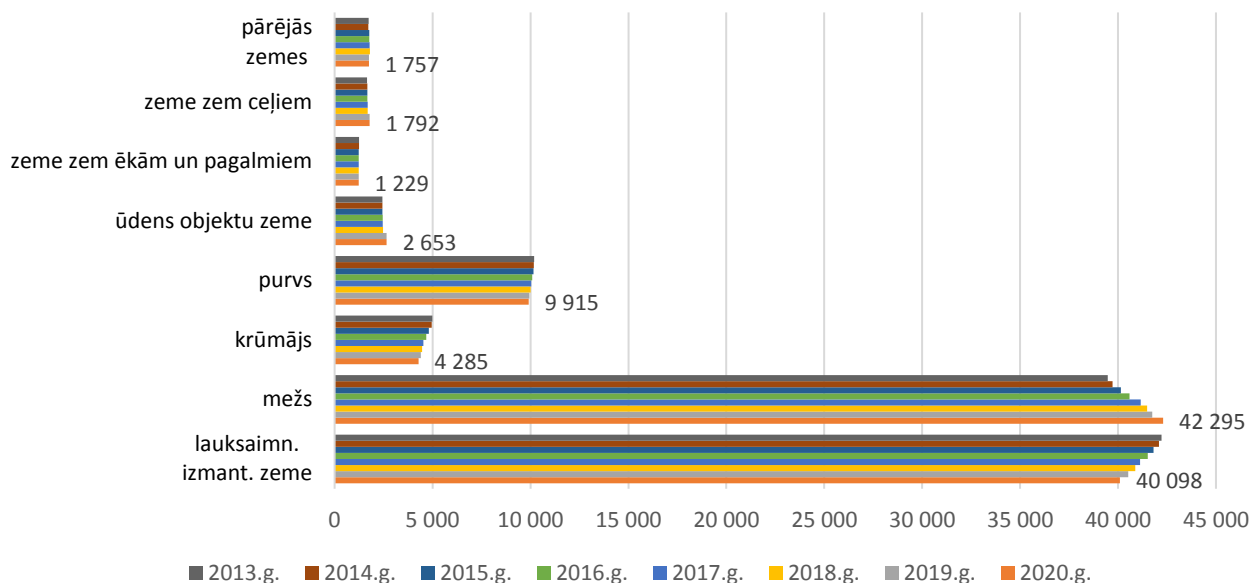
2020.gadā no novada zemes kopplatības meži aizņem 40.7%, lauksaimniecībā izmantojamā zeme 38.5%, purvi 9.5%, krūmāji 4.1%. Zemes platība zem ūdeņiem un zivju dīķiem 2.6% un zem ceļiem 1.7% no kopējās novada teritorijas (sīkāk skat. grafisko attēlu *Zemes sadalījums pa lietošanas veidiem 2013. - 2020.gadā Balvu novadā, ha*. Avots: Valsts Zemes dienesta informācija Latvijas Atvērto datu portālā).

Vērojams stabils process: lauksaimniecībā izmantojamo zemju konstanta transformācija par meža zemēm. Jāatzīmē, ka tā ir vispārēja tendence valstī. Samazinās arī purvu platību apjomi NĪVK IS reģistrētajās platībās, 2020.gadā purvu kopplatība novadā samazinājusies vēl par 19 ha (2019.g. par 80ha).

Meliorēto zemju platības Balvu novadā pēc Latvijas meliorācijas kadastra 2019.gada datiem ir 27635 ha, 2020.gada informācija, uz ziņojuma sagatavošanas laiku, nav publicēta.

Zemes vienību skaits novadā pieaug- no 14359 vienībām 2017.gadā līdz 14437 vienībām 2020.gadā (Valsts zemes dienesta dati).

Zemes sadalījums pa zemes lietošanas veidiem Balvu novadā 2013.-2020.gadā, ha

Balvu novadā atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, Natura 2000 (vienots Eiropas Savienības (ES) nozīmes aizsargājamo teritoriju tīkls) – 4 dabas liegumi: Lubāna mitrājs, Orlovas (Ērgļu) purvs, Stompaku purvi, Sitas un Pededzes paliene.

Novada administratīvais centrs Balvu pilsēta kā reģiona nozīmes centrs iekļaujas Latgales reģiona austrumu pilsētu tīklā.

Balvu novads robežojas ar 9 novadiem: Gulbenes, Rugāju, Baltinavas, Viļakas, Kārsavas, Lubānas, Rēzeknes, Madonas un Alūksnes, un tos saista dažādas sociāli ekonomiskās saites.

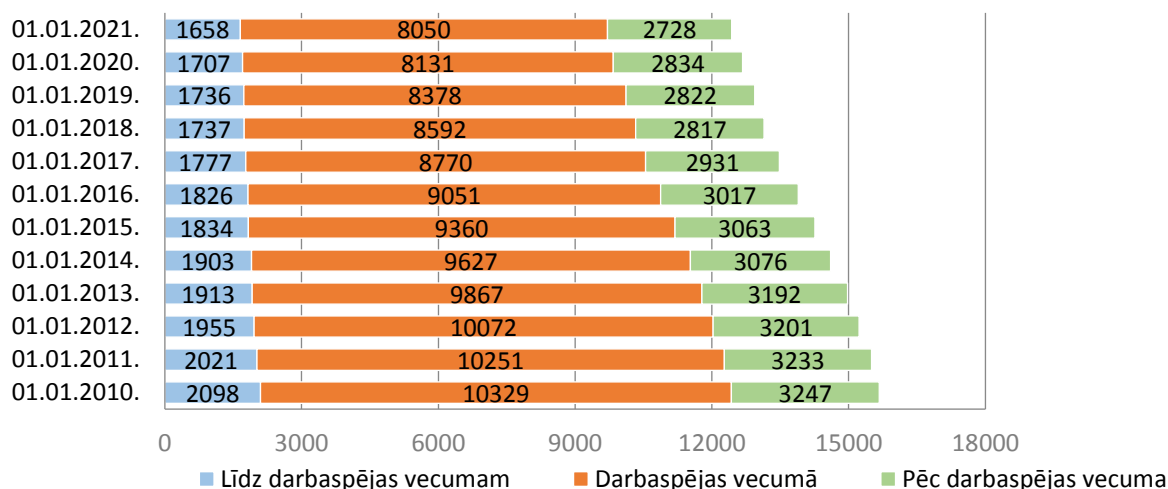
Nozīmīgākie novada teritoriju šķērsojošie valsts ceļi ir P35 Gulbene – Balvi – Viļaka – Krievijas robeža (Vientuļi); P36 Rēzekne – Gulbene; P42 Viļaka – Zaiceva – Krievijas robeža (Pededze) (projekts “Austrumu stīga” ceļš); P45 Viļaka – Kārsava (projekts “Austrumu stīga” ceļš); P46 Dubļeva – Cērpene; P47 Balvi – Kapūne; P48 Kārsava – Tilža – Dubļukalns.

2020.gada beigās Balvu novadā pastāvīgi dzīvoja 12436 iedzīvotāji, par 236 cilvēkiem vai 1.8% mazāk kā 2019.gadā. Novada administratīvajā centrā – Balvu pilsētā dzīvoja 51.2% no novada iedzīvotājiem, novada teritoriālajās vienībās, pagastos reģistrēta 6073 personas. Pagastu iedzīvotāju skaits samazinājies par 2.1% salīdzinot ar 2019.gadu.

2020.gadā samazinājies gan pensijas vecumu sasniegušo cilvēku skaits, gan bērnu un jauniešu, gan darbības vecumā esošo skaits. Pārskata gadā visstraujāk samazinājies iedzīvotāju skaits novadā līdz un pēc darbības vecuma, attiecīgi par 2.9% un 3.7% salīdzinot ar iepriekšējo gadu.

Novada iedzīvotāju vecuma struktūra gada laikā procentuāli mainījies, bērnu un jauniešu īpatsvaram samazinoties līdz 13.3%, palielinoties darbības vecumā personu īpatsvaram līdz 64.7% un samazinoties pēc darbības vecuma iedzīvotāju īpatsvaram līdz 21.9% (sīkāk skat. attēlu *Iedzīvotāju skaits un struktūra Balvu novadā* Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (PMLP) datu bāzes).

Iedzīvotāju skaits un struktūra Balvu novadā

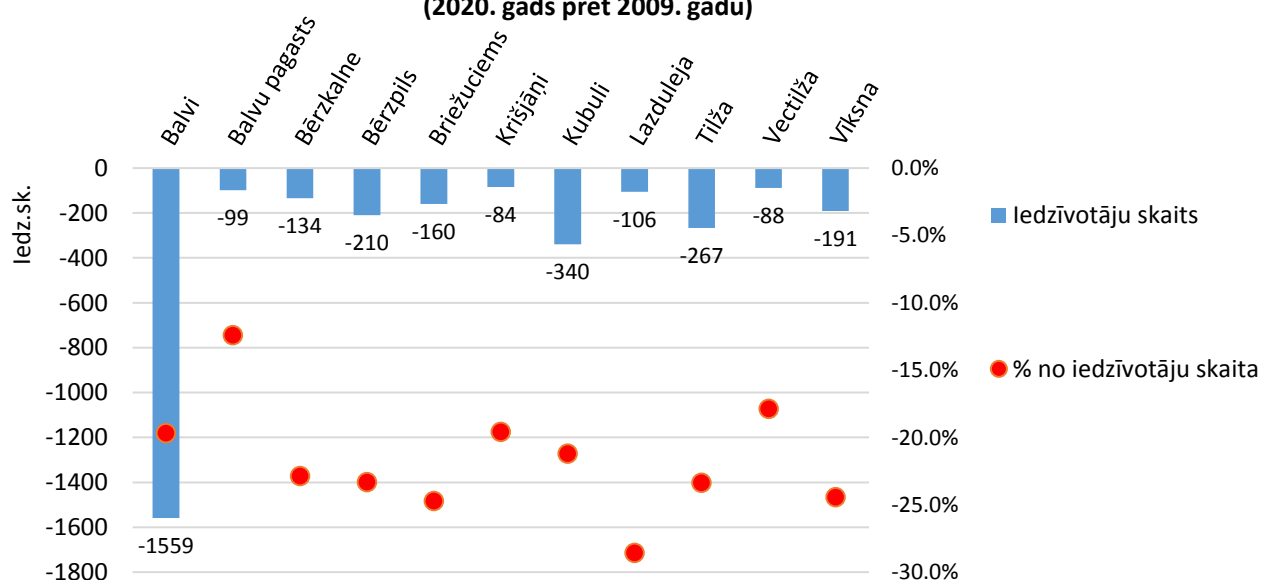

Laika posmā no 2009.gada līdz 2020.gadam lielākais iedzīvotāju samazinājums ir Lazdulejas pagastā - par 28.6%, Briežuciema pagastā par 24.7%, Vīksnā par 24.4%, Tilžas pagastā par 23.4%, Bērzpils pagastā par 23.3%, Bērzkalnes pagastā par 22.9% un Kubulu pagastā par 21.2% (sīkāk skat. attēlu *Iedzīvotāju skaita izmaiņas Balvu novada teritoriālajās vienībās*). Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (PMLP) datu bāzes). Kopš 2009.gada administratīvi teritoriālās reformas 7 no vienpadsmit teritoriālajām vienībām iedzīvotāju skaits ir samazinājies par vairāk kā 20%.

Vērojams process, ka ciemos, kur tiek slēgtas izglītības iestādes, iedzīvotāju samazinājums ir straujāks (Briežuciems, Tilža).

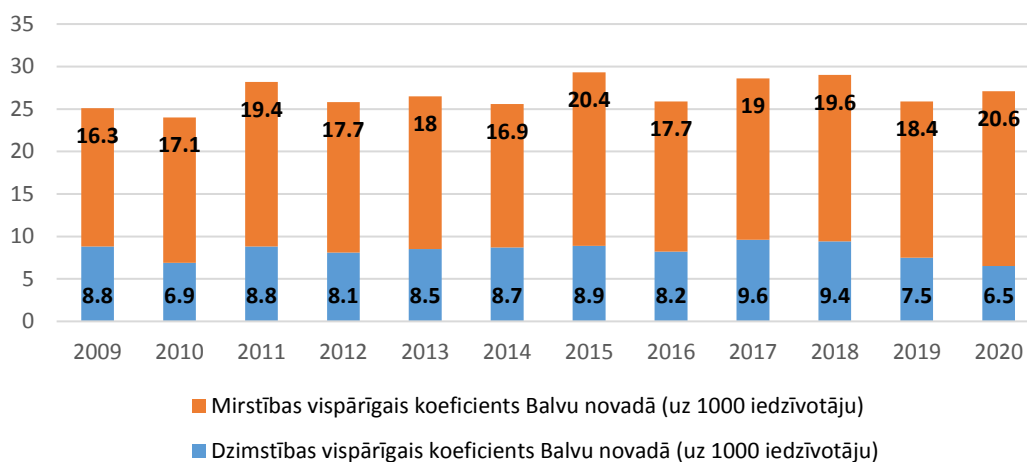
Iedzīvotāju skaita izmaiņas Balvu novada teritoriālajās vienībās

(2020. gads pret 2009. gadu)

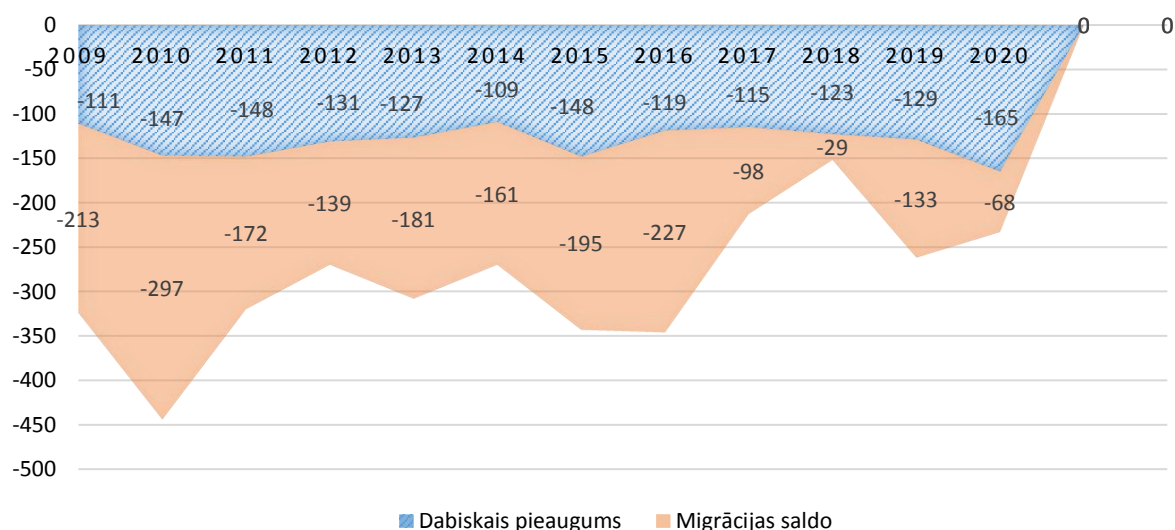
Novadā, uz katrām 1000 iedzīvotājiem, 2020.gadā dzimuši 6.5 un miruši 20.6 (sīkāk skat. grafisko attēlu *Iedzīvotāju skaita izmaiņas un tās ietekmējošie faktori Balvu novadā 2009.-2020.gadā*). Avots: CSP statistikas datu bāzes). Dzimstības rādītājs arī 2020.gadā novadā ir zemāks kā vidēji Latgalē. Dabiskā pieauguma rādītājs nav bijis pozitīvs no 1992.gada.

Dzimumstības un mirstības vispārīgie koeficienti Balvu novadā (uz 1000 iedzīvotāju) 2009.-2020.gadā

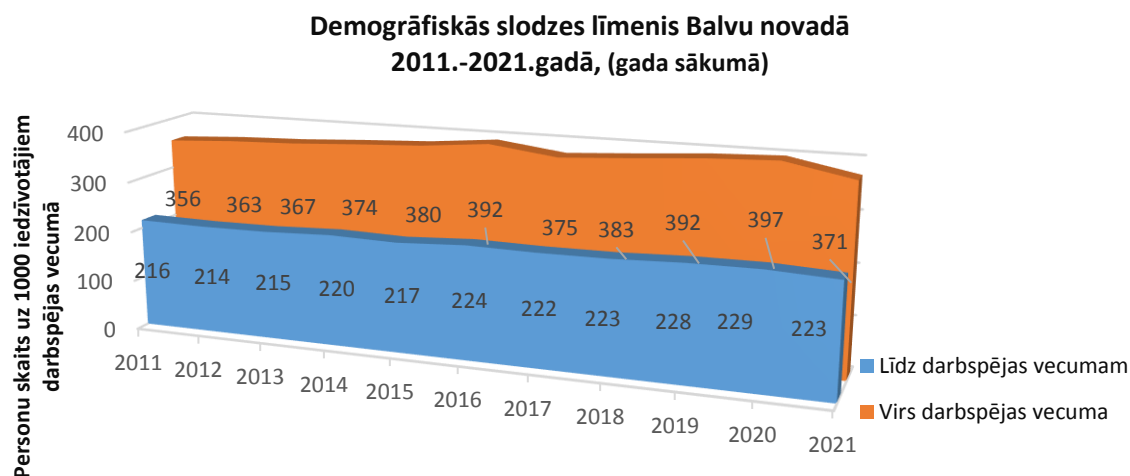
Iedzīvotāju dabiskā pieauguma dinamika ir negatīva, t.i. miruši vairāk nekā dzimuši, pārskata gadā par 165 personām. 2020.gadā samazinājies ilgtermiņa migrācijas rādītājs, izbraukušo no Balvu novada rādītājs pārsniedzis iebraukušo skaitu par 68 personām, salīdzinot ar 2019.gadu –133 personām. Pēdējo reizi pozitīvs rādītājs (iebraucis vairāk kā izbraucis) bijis 1996.gadā (sīkāk skat. grafisko attēlu *Dzimumstības un mirstības vispārīgie koeficienti Balvu novadā (uz 1000 iedzīvotāju) 2009.-2020.gadā*. Avots: CSP statistikas datu bāzes). Kopējie demogrāfiskie procesi novadā ir nelabvēlīgi.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas un tās ietekmējošie faktori Balvu novadā 2009.-2020.gadā

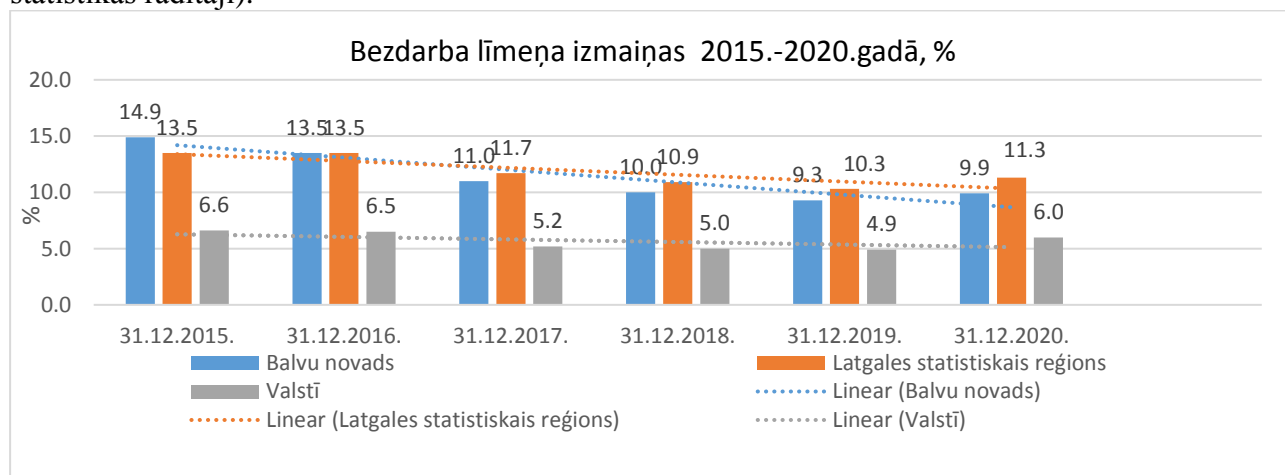

Demogrāfiskā slodzes rādītājs atspoguļo apgādājamo iedzīvotāju skaitu attiecībā pret darbības vecuma iedzīvotāju skaitu, rēķinot uz 1000 darbības vecuma iedzīvotājiem. 2020.gadā sākumā uz katriem 1000 iedzīvotājiem darbības vecumā novadā bija 594 apgādājami, 2019.gada – 626 apgādājami. Demogrāfiskās slodzes rādītāja struktūra rāda, ka 2020.gadā no apgādājamiem 62.5% ir personas virs darbības vecumā un 37.5% līdz darbības vecuma (sīkāk skat. grafisko

attēlu *Demogrāfiskās slodzes līmenis Balvu novadā 2011.-2021.gadā, (gada sākumā)*. Avots: CSP statistikas datu bāzes).

Pēc bezdarba līmeņa samazinājuma līdz 9.3% 2019.gadā, pārskata gadā tas audzis, sasniedzot 9.9%. Rādītāja pieaugums skaidrojams ar Covid-19 pandēmiju un valstiski pieņemtajiem lēmumiem tā ierobežošanai. Jābilst, ka rādītāja pieauguma dinamika ir zemāka kā Latgalē un ievērojami zemāka kā valstī kopumā (skat. attēlu *Bezdarba līmeņa izmaiņas 2013.-2020.gadā, %*. Avots: NVA bezdarba statistikas rādītāji).

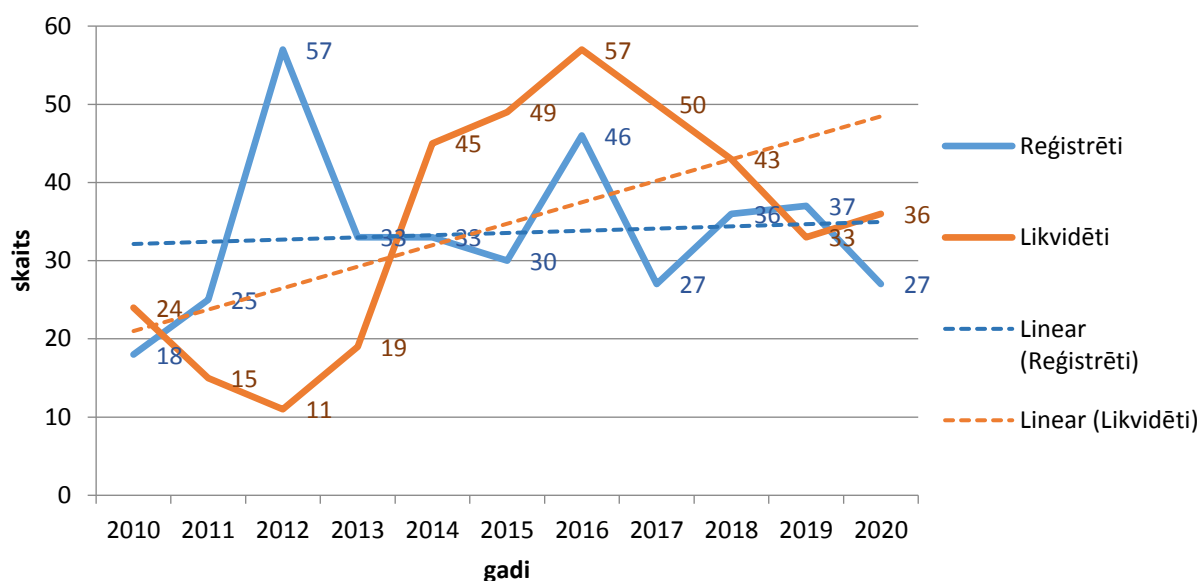

Kopējais reģistrēto bezdarbnieku skaits novadā 2020.gada beigās ir 708, salīdzinot ar 689 personām 2019. gadā. Sieviešu bezdarbnieču skaits pārsniedz vīriešu skaitu.

Lursoft statistika liecina, ka Balvu novadā reģistrēti 860 uzņēmumi, no kuriem 45% ir sabiedrības ar ierobežotu atbildību un 36% – zemnieku saimniecības. Laika posmā kopš 2011.gada uzņēmumu skaits Balvu novadā kopumā pieaudzis par 24 komersantiem.

Balvu novadā reģistrēto uzņēmumu kopējais reģistrētais pamatkapitāls pārsniedzis 10.8 miljonus *euro*, un ir pieaudzis salīdzinot ar 2019.gadu.

Uzņēmumu reģistrēšanas un likvidēšanas dinamika Balvu novadā 2010.-2020.gadā

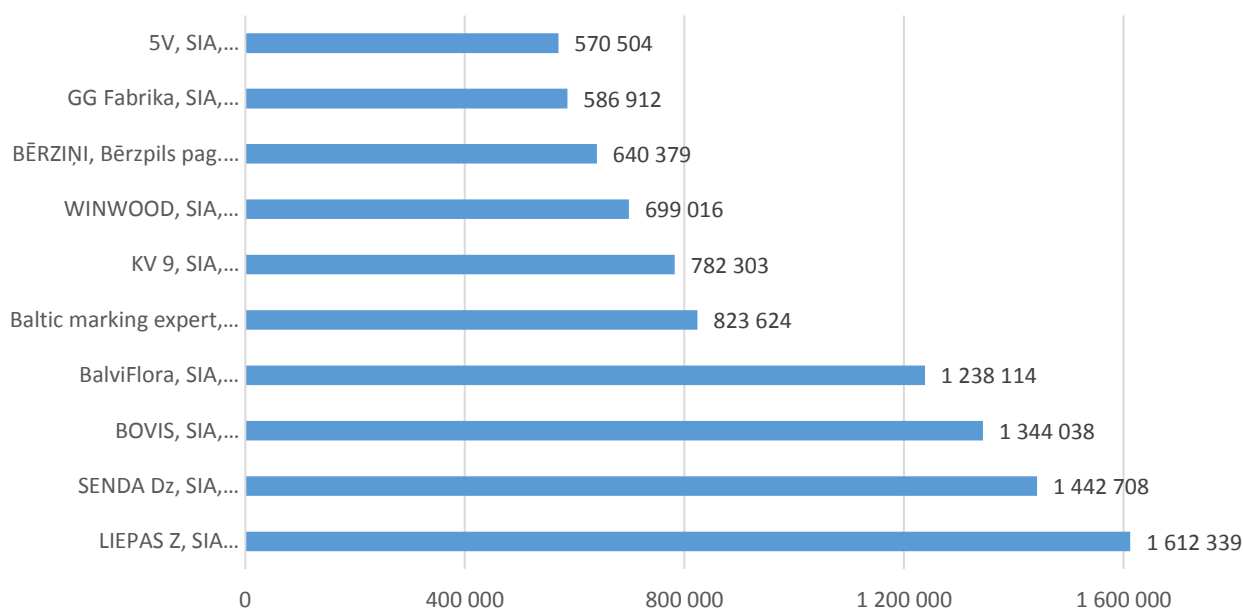
Tendence likvidēto uzņēmumu skaitam pārsniegt jaunreģistrēto uzņēmumu skaitu saglabājas no 2014.gada (avots: Lursoft statistika).

Uzņēmumu likvidācijas intensitāte joprojām skaidrojama ar Valsts ieņēmumu dienesta pasākumiem uzņēmējdarbības vides sakārtošanai, t.sk. neaktīvo uzņēmumu saimnieciskās darbības apturēšanai vai izslēgšanu no Uzņēmuma reģistra, kā arī ar izmaiņām normatīvajā regulējumā, nosakot papildus prasības un pasākumus, kas jāveic, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai. Uzņēmuma reģistrs veicis vienkāršotās likvidācijas procesus augsta riska uzņēmumiem, vispirms no reģistra izslēdzot tos uzņēmumus, kuru dalībnieku vidū ir ārvalstīs reģistrētas juridiskas personas un kuri vienlaikus nav atklājuši arī savus patiesos labuma guvējus. Tāpat arī likvidētas firmas, kuras ilgāku laiku bijušas bez vadības, vai nav veikušas saimniecisko darbību.

Dominējošās uzņēmējdarbības nozares Balvu novadā ir slimnīcu darbība, mežizstrāde, kravu pārvadājumi, ceļu būvniecība, ēdināšanas pakalpojumi.

Pēc nozaru kopējā apgrozījuma 2020.gadā Balvu novadā priekšplānā visām citām uzņēmējdarbības nozarēm izvirzījies slimnīcu darbība, otrajā vietā – mežizstrāde ar kopējo apgrozījumu 5.39 milj. eiro.

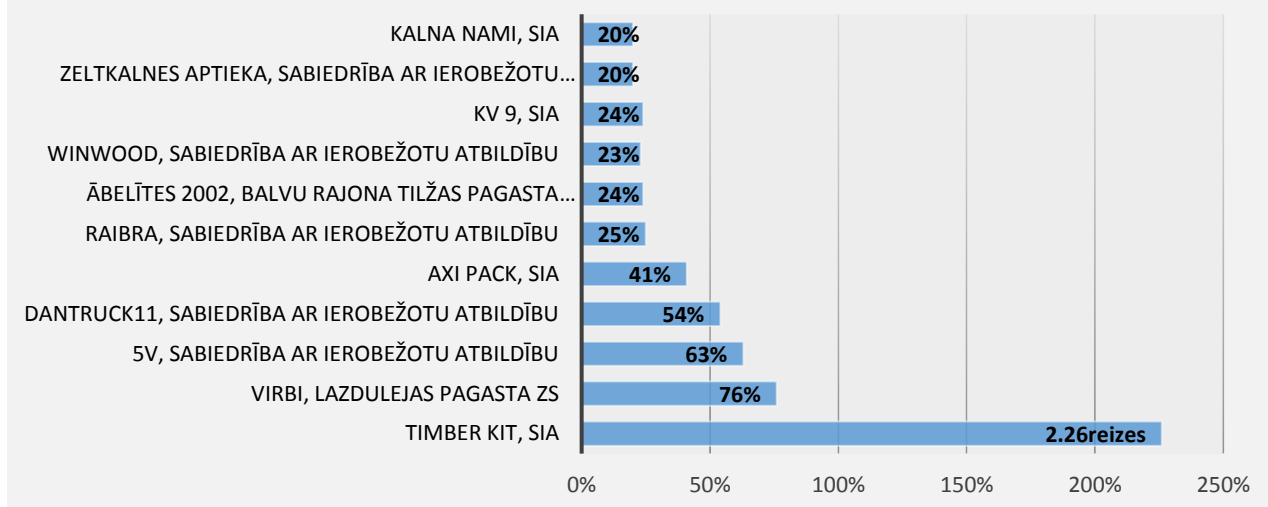
Balvu novadā reģistrētie uzņēmumi ar lielāko apgrozījumu 2020.g., EUR

Pēc Lursoft sniegtajiem datiem 2020.gadu ar lielāko apgrozījumu saimniecisko gadu noslēguši šādi Top 10 novada uzņēmumi, kas pēc NACE klasifikācijas veic gan ceļu būvniecības darbību (Liepas Z SIA), ēdināšanas pakalpojumu darbību (SENDA DZ, SIA), organisko ķīmisko pamatvielu ražošanu (BOVIS, SIA), kūdras ieguvu (BalviFlora, SIA), mašīnu un iekārtu vairumtirdzniecību (Baltic marking expert, SIA), mežsaimniecības palīgdarbību (KV 9, SIA), pacelšanas un pārvietošanas iekārtu ražošanu (WINWOOD, SIA), graudaugu, pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšana (Bērziņi, Bērzpils pag. ZS), zāģēšanu, ēvelēšanu un impregnēšanu (GG fabrika, SIA), dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecību (5V, SIA). Jāmin, ka līdz ziņojuma sagatavošanai, pārskatus par aizvadīto gadu nebija iesnieguši tādi uzņēmumi kā “Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība” SIA, “TAKO SD” SIA, “BALVU ENERĢIJA” AS.

No novadā reģistrētajiem uzņēmumiem apgrozījuma pieaugumu 2020.gadā, salīdzinot ar 2019.gadu, visstraujāk kāpinājuši- SIA “TIMBER KIT” (Namdaru un galdniecības izstrādājumu ražošana), Lazdulejas pagasta zemnieku saimniecība "VIRBI" (Graudaugu (izņemot rīsu), pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšana) un SIA "5V" (Dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība), sīkāk skat. grafisko attēlu *Balvu novada uzņēmumi ar vislielāko apgrozījuma pieaugumu 2020.gadā (% pret 2019.g.)*. Avots: Lursoft statistika.

Balvu novada uzņēmumi ar vislielāko gada apgrozījuma pieaugumu 2020.gadā, (% pret 2019.g.)

Balvu novadā reģistrēto uzņēmumu peļņa 2019.gadā nokritusies līdz 2.74 milj. eiro, salīdzinot ar 3.08 milj. eiro 2018.gadā. 2019.gadā katrs uzņēmums novadā vidēji strādājis ar 50 eiro zaudējumiem. 2020.gada peļņas rādītājus pārāgri vērtēt, jo no lielākajiem pelnītājiem 2019.gadā, līdz jūnijam pārskatus nav iesnieguši visi uzņēmumi.

Balvu novada lielākie nodokļu maksātāji pēc 2020.gadā samaksātās VID administrēto nodokļu kopsummas:

SIA “Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība”, kas 2020.gadā valsts kopbudžetā nodokļu maksājumos samaksājusi 1769,28 tūkst. EUR;

AS “Balvu Enerģija” pērn nodokļos samaksājusi 378,91 tūkst. EUR.

SIA “BalviFlora” nodokļos samaksājusi 357,92 tūkst.EUR;

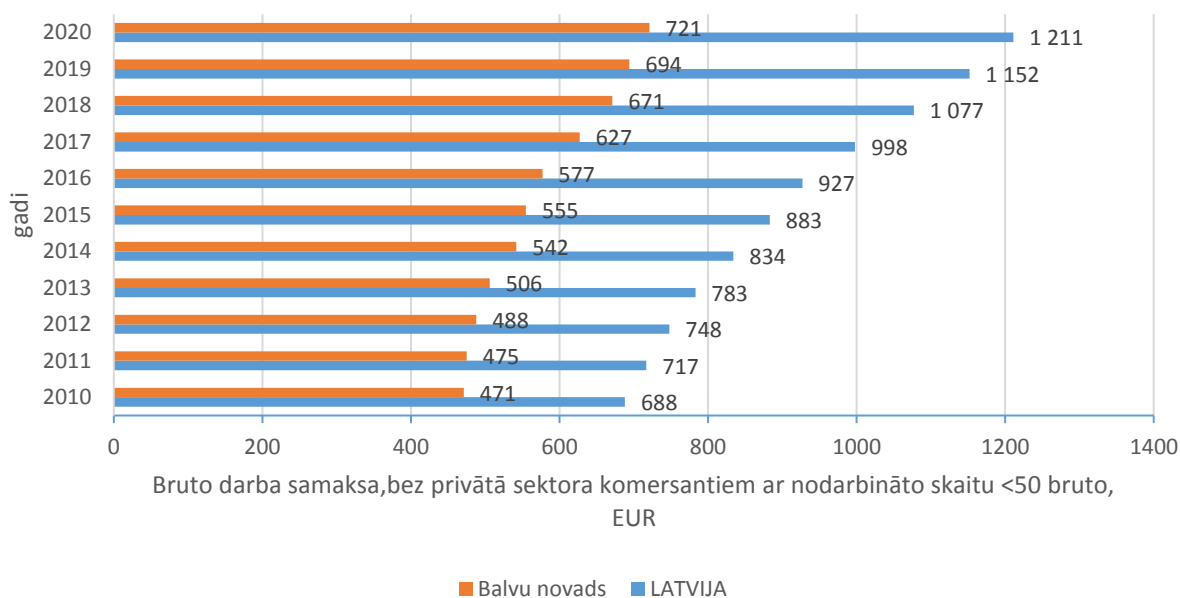
SIA “SENDA Dz” 2020.gadā nodokļos nomaksāti 190,42 tūkst. EUR;

SIA “Baltic marking expert”, kas pērn valsts kopbudžetu nodokļu maksājumos papildinājis ar 172,85 tūkst. EUR.

Piezīme! Grafikos, analīzē nav iekļauts novada lielākais uzņēmums gan pēc apgrozījuma, gan nodarbināto skaita- SIA Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība, kas kā lielais uzņēmums gada pārskatu iesniedz līdz 1.augustam, kā arī citi novada uzņēmumi (t.sk., arī AS Balvu Enerģija, SIA TAKO SD). 2020.gada 5. jūnijā ir pieņemts Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likums, pamatojoties uz to uzņēmumiem gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu termiņš ir pagarināts par trijiem mēnešiem. Tas atsaucies uz pieejamo informāciju.

Ik gadu pieaug strādājošo darba samaksa gan novadā, gan valstī. Nodarbināto iedzīvotāju (strādājošie bez privātā sektora komersantiem ar nodarbināto skaitu <50) vidējā darba samaksa mēnesī 2020.gada sākumā sasniegusi 721 euro un tā pieaugusi par 3.9%, salīdzinot ar 2019.gadu, kas ir straujāk kā 2019.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Vidējā darba samaksa valstī sasniegusi 1211 euro un pieaugums pret iepriekšējo gadu ir 5.1% (skat. grafisko attēlu *Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa (bruto) Latvijā un Balvu novadā 2010.-2020.gadā, euro*. Avots: CSP datu bāze). Balvu novadā strādājošo vidējā darba samaksa ir 59.5% no vidējās algas valstī un šī atšķirība darba samaksā pieaugusi (2019.gadā novadā vidējā darba samaksa bija 60.2% no rādītāja valstī). Dinamika-palielinās strādājošo atalgojuma “šķēres” starp novadu un valsti.

Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa Latvijā un Balvu novadā 2010.-2020.gadā, euro

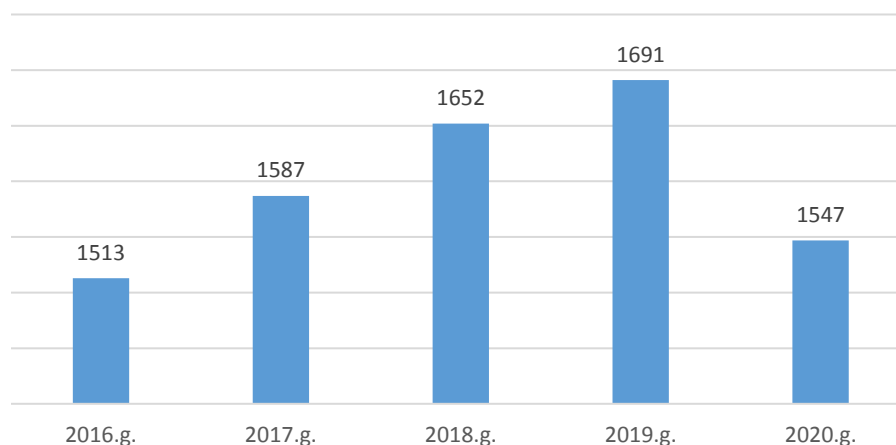

Balstoties uz VID sniegto informāciju, Lursoft aprēķinājis, ka 2020.gadā Balvu novadā reģistrētie uzņēmumi ar darba vietām nodrošināja 1547 darbiniekus, un tas ir par 8.5% mazāk kā 2019.gadā (skat. grafisko attēlu *Nodarbināto skaits Balvu novadā reģistrētajos uzņēmumos (2016.g.-2020.g.)*) Avots: Lursoft datu bāze).

Vidējais strādājošo uzņēmumu skaits pēdējos gados saglabājies nemainīgs. Katrs Balvu novadā reģistrētais uzņēmums nodarbina vidēji 2 strādājošos.

Pēc VID sniegtās informācijas, 2020.gadā Balvu novadā bija reģistrēti 38 uzņēmumi, kuros nodarbināti vismaz 10 strādājošie, kas ir tikpat, cik 2019.gadā. 2018.gadā tādi bija 32 uzņēmumi.

Nodarbināto skaits Balvu novadā reģistrētajos uzņēmumos (2016.g.-2020.g.)

Lielākie ārvalstu investori Balvu novadā nāk no Vācijas Federatīvās Republikas, Norvēģijas Karalistes un Zviedrijas Karalistes. Kopumā investori ir no 17 valstīm. Ārvalstu ieguldījumi 1.59 milj. eiro vērtībā uzņēmumu pamatkapitālos reģistrēti 49 uzņēmumos Balvu novadā.

Darbojoties uzņēmējdarbības vidē ar attālinātajiem noieta tirgiem, transporta infrastruktūras sliktu stāvokli, iedzīvotāju depopulāciju pierobežā, ir uzņēmumi, kas atraduši savu darbības nišu un veiksmīgi izvērsis biznesu. Ceļu būves, mežizstrādes, kokapstrādes, mazumtirdzniecības jomas uzņēmumi uzrāda labākos izaugsmes rādītājus novadā, sevi piesaka arī loģistikas un transporta pakalpojumu nozaru uzņēmumi.

Pagājušā gada rezultāti, pēc Lursoft datiem, liecina, ka nodokļu summa, kuru valsts kopbudžetā samaksājuši novadā reģistrētie uzņēmumi, 2020.gadā ir nedaudz samazinājusies (-100 tūkst.eiro vai -1.6%), tāpat sarucis uzņēmumos strādājošo skaits, peļņas rādītājs provizoriski varētu pārsniegt 2019.gada rezultātu 2.74 milj.EUR (ja novada lielie uzņēmumi būs saglabājuši to iepriekšējā gada līmeni). Pieaudzis atalgojums, taču ne tik strauji kā vidēji valstī. Novadā prevalē nodarbināto skaita ziņā nelieli uzņēmumi (mikrouzņēmumi). Vairumam ekonomiski aktīvo uzņēmumu darbība saistīta ar lauksaimniecību. Pēc apgrozījuma lielākās nozares ir: slimnīcu darbība un mežizstrāde.

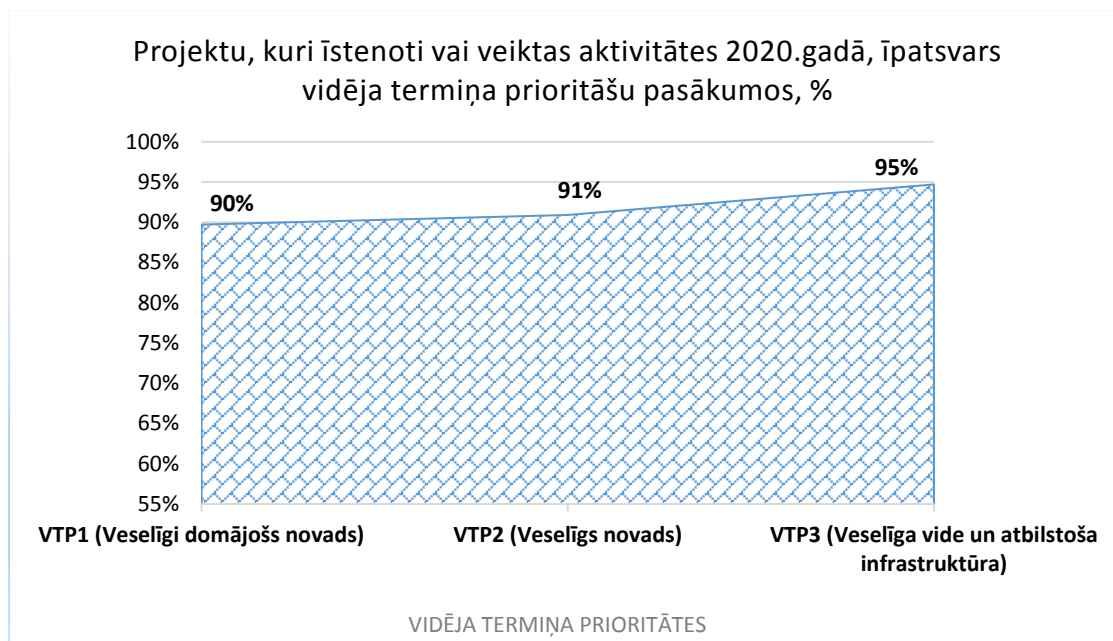
Informatīvā ziņojuma turpinājumā analizētas novada attīstības programmas prioritātes, kā arī rīcības mērķu sasniegšanai un sasniegtie rezultāti.

Pielikumā apkopota Balvu novada attīstības programmas 2018. – 2024.gadam Investīciju plāna aktivitāšu izpilde 2020.gadā.

Balvu novada attīstības programmā 2018.-2024.gadam izvirzīto vidēja termiņa prioritāšu, rīcību, rādītāju īstenošanas izvērtējums

Attīstības programmā, vidēja termiņa plānošanas dokumentā, noteikts novada galvenais ilgtermiņa mērķis – **novada konkurētspējas palielināšana**. Tās sasniegšanai noteikts rīcību kopums, kas atspoguļojas gan novada investīciju, gan rīcības plānos noteiktajās aktivitātēs.

Investīciju plānā, kurā paredzētas aktivitātes 2018.-2022.gadam, iekļauti 149 projekti. Lielākā daļa jeb vairāk kā 52% no projektiem ir noteikti vidēja termiņa prioritātes 1 (VTP1) - VESELĪGI DOMĀJOŠS NOVADS – mērķu sasniegšanai, 22% aktivitāšu paredzētas vidēja termiņa prioritātes 2 (VTP2) - VESELĪGS NOVADS – uzdevumu izpildei un 26% projektu noteikti vidēja termiņa prioritātes 3 (VTP3) - VESELĪGA VIDE AR ATBILSTOŠU INFRASTRUKTŪRU - rādītāju sasniegšanai.

No 78 projektiem, kas paredzēti VTP1 Veselīgi domājošs novads, aktivitātes notikušas 70 projektiem jeb 90%. Trīs projekti nav īstenoti rīcības virzienā (turpmāk – RV) 5 Uzņēmējdarbība un ekonomiskā vide, RV3 Kultūra un kultūrvēsturiskais mantojums nav veiktas aktivitātes 3 projektos un 2 aktivitātes nav notikušas RV4 Pašvaldības pārvaldība.

VTP2 Veselīgs novads noteiktas 33 aktivitātes. Īstenoti vai tiek īstenoti 30 projekti vai 91%. Šajā vidēja termiņa prioritātē nav īstenots viens projekts RV9 Sociālie pakalpojumi un 2 pasākumi RV6 Sports un aktīvā atpūta.

VTP3 Veselīga vide ar atbilstošu infrastruktūru, aktivitātes notikušas 36 projektos no 38 vai 95% no kopējā skaita (skat. grafisko attēlu *Projektu, kuri īstenoti vai veiktas aktivitātes 2020.gadā, īpatsvars vidēja termiņa prioritāšu pasākumos, %*). Neīstenotas 2 aktivitātes RV13 Publiskā ārtelpa.

Investīciju plānā, kurā noteiktas aktivitātes 2018.-2022.gadam, iekļauti 149 projekti, no tiem tiek īstenotas vai ir īstenotas 136 jeb 91.3% aktivitāšu. Integrēto teritoriālo investīciju ietvaros īstenojamām prioritārām projektu idejām aktivitātes noritējušas visos projektos.

Balvu novada pašvaldības attīstības programmas Investīciju un Rīcību plāni, kuros noteiktas un iekļautas projektu aktivitātes, atbilst definētajām prioritātēm un novada prioritārajiem mērķiem. Pašvaldībai jāaktualizē attīstības programmas Investīciju un Rīcības plānus vismaz reizi gadā. Pārskata periodā 2020.gada 27.februārī, 30.martā, 23.aprīlī un 27.augustā, ar Balvu novada Domes lēmumiem „Par Balvu novada Attīstības programmas 2018. – 2024.gadam Investīcijas plāna aktualizāciju” veikta ikgadēja plāna aktualizācija.

**Prioritātes mērķu vidējā termiņā
sasniedzamie rezultāti un rīcību rezultatīvie rādītāji Balvu novadā**

Attīstības plānošanas dokumentā noteikti sniedzamie rezultāti, kas raksturo mērķu īstenošanas pakāpi un attīstības tendences. To izvērtējums ļauj efektīvāk izdarīt secinājumus un analizēt attīstības programmas un tās prioritāšu īstenošanas dinamiku.

Teritorijas attīstības rādītāji

Nr.p.k.	Rādītājs	2016.gads	2017.gads	2018.gads	2019.gads	2020.gads	Vēlamā tendence (uz 2024.gadu)	Avots
1	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits	13 478	13 146	12 936	12 672	12 436	Nesamazināties zem 13,0 tūkst. iedz.	PMLP
2	Demogrāfiskās slodzes līmenis	616	606	620	626	594	↓	CSP
3	Bezdarba līmenis (%)	13,5 (31.12.2016.)	11,0	10,0	9,3	9,9	↓	NVA
4	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) apmērs uz vienu (1) iedzīvotāju (EUR)	354,42	389,45	413,40	460,94	413,10	↑	RAIM
5	Teritorijas attīstības līmeņa indekss (vienības)	-0.819 (95.vieta)	-0.780 (91.vieta)	-0.819 (93.vieta)	-0.929 (95.vieta)	n.d. publicēšanas laiks 08.2021.	Nepasliktināties	VRAA
6	Tirgus sektora ekonomiski aktīvi uzņēmumi statistiskajos novados uz 1000 iedz. (vienība)	86 85 (2015.g.)	82	84	83	publicēšanas datums 30.11.2021.	Nesamazināties	CSP
7	Ekonomiski aktīvi uzņēmumi statistiskajos novados (vienība)	1074 1089 (2015.g.)	1060	1068	1030	publicēšanas datums 30.11.2021.	Nesamazināties	CSP

Analizējot teritorijas attīstības rādītāju dinamiku 2020.gadā, jāsecina, ka no septiņiem, attīstības programmā iekļautiem, rādītājiem tikai kopumā vienā- demogrāfiskās slodze līmeņa rādītājā- uzrādītie rezultāti atbilst vēlamajām tendencēm. Pārskata gadā pasaules, valsts un novada sociālekonomisko attīstības procesus ietekmējusi Covid-19 pasaules pandēmija. Novadā paaugstinājies bezdarba līmenis. Samazinājies ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits (pēc Lursoft datiem). Pēc 2019.gada, kurā valstij ļoti labi veicies ar iedzīvotāju ienākuma nodokļa iekasēšanu, pārpildot pašvaldības ieņēmumus šajā rādītājā, tad 2020.gadā ir straujš kritums, ko ietekmējuši Covid-19 pandēmijas procesi. Ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 novada iedzīvotāju samazinājušies par 10.4%, kas vairāk kā divkārtīgi pārsniedz iepriekšējā pārskata gada pieaugumu. Nestabilitāte vērojama aktīvo uzņēmumu skaita pieaugumā, kas nav sasniedzis 2016.gada rādītājus. 2019.gadā teritorijas attīstības indekss ir vēl lielākos “mīnusos” un pašvaldību ranžējumā novads noslīdējis uz 95. vietu. Citas pašvaldības attīstījušās straujāk. Iedzīvotāju skaita samazinājums ir kā stabils process ar “ vidējo ātrumu” 2% gadā. Demogrāfiskās slodzes līmenis pārskata gadā ir samazinājies, jo novadā pieaugusi cilvēku vīrs darbaspējas vecuma mirstība, jāmin, ka rādītāja struktūrā samazinās arī bērnu īpatsvars. 2020.gada teritorijas attīstības rādītāji norāda, ka novada attīstības tempi kopumā ir mazinājušies.

Darbības rezultātu rādītāji

Nr.p. k.	Rādītājs	Datu avots	Bāzes gads 2016.gads	2017.gads	2018.gads	2019.gads	2020.gads	Tendence salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (↓→)	Plānotais attīstības virziens uz 2024.gadu
DEMOGRĀFIJA									
1	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits	PMLP	13478 01.01.2017.	13146 01.01.2018.	12936 01.01.2019.	12672 01.01.2020.	12436 01.01.2021.	↓	samazinās % minimāli, rādītājs saglabājas tuvu bāzes gada rādītājam

2	iedzīvotāju skaits novada teritoriālās vienībās:	PMLP	01.01.2017.	01.01.2018.	01.01.2019.	01.01.2020.	01.01.2021.		
2.1.	Balvu pilsēta		6 915	6696	6605	6471	6363	↓	
2.2.	Balvu pagasts		695	695	696	704	699	↓	
2.3.	Bērzkalnes pagasts		490	482	471	455	452	↓	
2.4.	Bērzpils pagasts		766	755	730	701	691	↓	
2.5.	Briežuciema pagasts		538	538	536	507	487	↓	
2.6.	Krišjāņu pagasts		380	373	369	355	345	↓	
2.7.	Kubulu pagasts		1339	1326	1318	1303	1263	↓	
2.8.	Lazdulejas pagasts		282	264	274	272	265	↓	
2.9.	Tilžas pagasts		980	947	922	897	876	↓	
2.10.	Vectilžas pagasts		441	435	414	409	404	↓	
2.11.	Vīksnas pagasts		652	635	601	598	591	↓	
3	Demogrāfiskās slodzes līmenis	CSP	597	606	620	626	594	↓	samazinās
4	iedzīvotāju skaits līdz darbaspējas vecumam	PMLP	1777	1737	1736	1707	1658	↓	rādītājs saglabājas tuvu bāzes gada rādītājam
5	iedzīvotāju skaits darbaspējas vecumā	PMLP	8770	8592	8378	8131	8050	↓	rādītājs saglabājas tuvu bāzes gada rādītājam

6	ledzīvotāju skaits pēc darbaspējas vecuma	PMLP	2931	2817	2822	2834	2728	↓	rādītājs saglabājas tuvu bāzes gada rādītājam
7	Dabiskais pieaugums	CSP	-119	-115	-123	-129	-165	↑	rādītājs saglabājas tuvu bāzes gada rādītājam
8	ledzīvotāju ilgtermiņa migrācijas saldo	CSP	-227	-98	-29	-133	-68	↓	samazinās
IZGLĪTĪBA									
9	Izglītojamo skaits PII	pašvaldība	484	483	478	545	546	↑	rādītājs saglabājas tuvu bāzes gada rādītājam
10	Izglītojamo skaits novada vispārīzglītojošās izglītības iestādēs	pašvaldība	1368	1363* * t.sk. 42 arodklašu audzēkņi	1403* * t.sk. 92 arodklašu audzēkņi	1247* * t.sk. 68 arodklašu audzēkņi	1294* * t.sk. 88 arodklašu audzēkņi	↓	rādītājs saglabājas tuvu bāzes gada rādītājam
11	Izglītojamo skaits Tilžas internātpamatskolā	pašvaldība	91	80	106	lestāde slēgta 31.07.2019.	--		rādītājs saglabājas tuvu bāzes gada rādītājam

12	○ Interesešu izglītības programmu skaits	pašvaldība	99	101	107	97	97	↔	rādītājs saglabājas tuvu bāzes gada rādītājam
13	○ Interesešu izglītības programmu apmeklētāju skaits	pašvaldība	1441	1578	1615	1532	1302	↓	rādītājs saglabājas tuvu bāzes gada rādītājam
14	○ Profesionālās ievirzes izglītības programmu skaits	pašvaldība	20	20	26	21	19	↓	rādītājs saglabājas tuvu bāzes gada rādītājam
15	○ Izglītojamo skaits profesionālās ievirzes izglītības iestādēs	pašvaldība	743	776	770	730	700	↓	rādītājs saglabājas tuvu bāzes gada rādītājam
16	Nodrošināta iespēja apgūt speciālās izglītības programmas pašvaldības izglītības iestādēs (bērnu/skolēnu skaits)	pašvaldība	99	114	76	116	120	↑	rādītājs saglabājas tuvu bāzes gada rādītājam
UZŅĒMĒJDARBĪBA									
17	Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits	CSP	1074	1060	1068	1030	(CSP datus par 2020.gadu publicēs 30.11.2021.)	↑	pieaug

							Pēc Lursoft datiem - 857		
18	iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju (EUR)	RAIM	354,42	389.45	413.40	460.94	413.10	↓	vairāk kā 15% pieaugums
19	Bezdarbnieku skaits	NVA	1058	848	752	689	708	↓	samazinās
20	Reģistrēto ilgstošo bezdarbnieku skaits	NVA	582	473	372	280	362	↓	samazinās
21	Bezdarba līmenis (%)	NVA	13,5 (31.12.2016.)	11,0	10,0	9,3	9.9	↑	zem 10%
22	Apmeklētāju skaits Balvu novadā	TIC	24,8 tūkst. cilvē.	24,6 tūkst. cilvē.	25155	30002	31162	↑	pieaug (vismaz 28,0 tūkst. cilvē.)
23	Lauksaimniecības un amatniecības sasaiste ar tūrismu	TIC	28 pakalpojumu piedāvātāji tūristiem	30	30	32	32	↔	vismaz 20 pakalpojumu piedāvātāji
KULTŪRA									
24	🟢 Kultūras pasākumu skaits /	pašvaldība	335/38027	612/ 49414	560/ 52700	609/51000	248/ 18919	↓/↓	saglabāt esošā līmenī

	to apmeklētāju skaits								
25	○ Amatiermākslas kolektīvos un pulciņos iesaistījušos skaits	pašvaldība	1159	1188	1132	1120	760	↓	
26	○ Bibliotēku lietotāju skaits	pašvaldība	4005	3902	3620	3444	3030	↓	
27	○ Bibliotēku apmeklēju skaits	pašvaldība	79261	75261	62956	59942	41222	↓	stabils
PĀRVALDE									
28	○ Sadarbības projektu skaits	pašvaldība	-	1	8	21	6	↓	pieaug
29	○ Domes deputātu, vadības, pašvaldības administrācijas un sabiedrības kopīgu pasākumu skaits	pašvaldība	3	13	11	11	-	↓	pieaug
VESELĪBAS APRŪPE UN SOCIĀLIE PAKALPOJUMI									
30	Ārstu skaits uz 1000 iedzīvotājiem	SPKC	1.13	1.15	1.09	n.d.	n.d.	↓	stabils
31	Ģimenes ārstu skaits	SPKC	11	11	11	11	11	↔	stabils
32	○ Sociālās palīdzības pabalstus saņēmušo skaits, ko finansē pašvaldība	pašvaldība	2304	4888	4008	3627	3896	↑	samazinās

33	○ Sociālo pakalpojumu saņēmēju skaits, ko finansē pašvaldība	pašvaldība	2044	2347	2896	2135	890	↓	stabils
34	○ Nevalstiskā sektora līdzdarbība sociālo pakalpojumu sniegšanā (skaits)	pašvaldība	1	1	1	2	2	↔	stabils
SPORTS UN AKTĪVĀ ATPŪTA									
35	○ Sporta pasākumu skaits	pašvaldība	58	n.d.	n.d.	59	7	↓	stabils
36	○ Balvu novada sporta organizāciju skaits (NVO)	pašvaldība NVO	2	6	6	6	6	↔	pieaug
INFRASTRUKTŪRA									
37	Energoefektivitāte pašvaldības iestāžu ēkās	Pašvaldība	46,7% ēku	46,7% ēku	46,7% ēku	48.30%	50%	↑	60% ēku

38	Sakārtoto ceļu un ielu skaits	Pašvaldība	<p>Pārbūvēts 0,3 km posms ar melno segumu Sporta ielā, Balvos;</p> <p>pārbūvēts 0,6 km ceļa posms ar melno segumu Bērzpilī</p>	<p>2017.gadā Balvos izbūvēts gājēju celiņš Daugavpils ielā, veikta Ceļinieku ielas seguma atjaunošana ar divkāršo virsmas apstrādi 0.422 km garumā.</p>	<p>Atjaunots 2.807 km garš ceļa posms Dambergi – Ploskena – Augstasils.</p>	<p>Lutināni-Ceriņkalns 0.63km, Golvari-Zosuļi 1.01km, Naudaskalns-Ozolsala 1.28km, Bankas ceļš 1.9km, Silamuiža-Dārza iela 1.1km, Krišjāņi-Krampiņas, Runcene-Krišjāņi 1.4km, Krasta iela-Spirģu ceļš 2.34km, Sprogas-Oknupe-Pokuļeva 1.96km, Krutova-Bukši (Vīgarsalas).</p>	<p>Sakārtots Stacijas ielas segums 0.4km garumā Bērzpilī</p>	↑	<p>pieaug sakārtoto ielu un ceļu skaits un kvalitāte</p>
39	<p>○ Gājēju, velobraucēju ceļi (km)</p>	pašvaldība	2,2 (veloceļš)	2.2	2.2	2.2	2.2	↔	pieaug

40	○ Pieslēgumu skaits centralizētai ūdensvada sistēmai	pašvaldība	925	931	956	1014	1054	↑	pieaug
41	○ Pieslēgumu skaits centralizētai kanalizācijas sistēmai	pašvaldība	747	754	778	787	839	↑	pieaug
42	○ Dalīto atkritumu šķirošanas konteineri/vietas (skaits)	pašvaldība	36	36	41	41	41	↔	saglabāt, nesamazināt
VIDE									
43	Neizmantotās lauksaimniecības zemes	Latvijas lauku saimniecības uzskaites tīkls	7752 ha jeb 19,1%	6783 ha jeb 16.9%	6675 ha jeb 16.7%	7243 ha jeb 18.0%	6470 ha jeb 16.5%	↓	samazinās

1. Prioritāte (VTP1) - Veselīgi domājošs novads

Vidēja termiņa prioritātē iekļautas mērķtiecīgas aktivitātes izglītības, jaunatnes, kultūras, pārvaldes un uzņēmējdarbības sfērās.

Prioritātē noteiktie mērķi: izglītības pieejamības un kvalitātes uzlabošana, sakārtota uzņēmējdarbības vide radošas un inovatīvas uzņēmējdarbības attīstībai, atbalsts jauniešu iniciatīvām, nodrošināti kvalitatīvi kultūras pakalpojumi, administratīvo funkciju efektivitātes nodrošināšana.

Novads raksturojams kā sarūkošs, iedzīvotāju skaita ziņā, kas atsaucas uz visiem demogrāfijas rādītāju rezultātiem. Samazinās dabiskais pieaugums, pieaug pēc darbaspējas vecuma personu īpatsvars, krītas pirms darbaspējas un darbaspējas vecumā iedzīvotāju īpatsvars.

Izskatot attīstības programmas 1.prioritātes izglītības jomas raksturojošos rezultātos rādītājus, secināts, ka pārskata periodā bērnu audzēkņu skaits palielinājies par 1 personu salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Pieaudzis izglītojamo skaits vispārīzglītojošās izglītības iestādēs par 47 audzēkņiem, no tiem 20 ir arodklašu audzēkņi. Ievērojami, par 230 audzēkņiem, samazinājies interešu izglītības un profesionālās ievirzes programmu apmeklētāju skaits. Samazinājies izglītojamo skaits profesionālās ievirzes izglītības iestādēs, kā arī par 2 programmām sarucis profesionālās ievirzes izglītības programmu skaits. Speciālās izglītības programmas apgūst 120 bērni, par 4 personām vairāk kā 2019.gadā.

Uzņēmējdarbības jomu raksturojošie rādītāji, kas iekļauti jomas attīstības novērtēšanai, ar negatīvu dinamiku, izņemot divus - apmeklētāju skaits Balvu novadā, kas pēc iesniegtajiem datiem pieaudzis par 1162 personām salīdzinot ar iepriekšējo pārskata gadu un ir 31162 personas. Nemainīgs palicis tūrisma pakalpojumu piedāvātāju skaits -32 fiziskas un juridiskas personas. Pieaudzis bezdarba līmenis, bezdarbnieku skaits, t.sk. ilgstošo bezdarbnieku. Samazinājies iedzīvotāju ienākuma nodokļa radītājs uz 1 iedzīvotāju, 2020.gadā tas ir 413.10 eiro

Kultūras jomu raksturojošie rādītāji, liecina par tādām tendencēm, kā amatiermākslas kolektīvos iesaistīto personu samazinājums visā attīstības programmas uzraudzības laikā, bet jo īpaši 2020.gadā. Pārskata gadā, objektīvu apstākļu dēļ, ievērojami sarucis arī kultūras pasākumu un apmeklētāju skaits. Bibliotēku lietotāju un apmeklētāju skaita samazinājumam jau vērojama kā stabila tendence.

Pārvaldes administratīvo efektivitāti raksturo sadarbības projektu skaits, kas samazinājies, un pašvaldības un sabiedrības kopīgo pasākumu skaits, kas pandēmijas apstākļos, arī ir izpalicis.

No 78 projektiem, kas iekļauti Investīciju plānā, aktivitātes notikušas 70 projektos.

2. Prioritāte (VTP2) -Veselīgs novads

Prioritātē iekļauti pasākumi sporta, aktīva un veselīga dzīvesveida, veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu, drošības jomās.

Prioritātē noteikti šādi mērķi: sociālo un veselības pakalpojumu pieejamības nodrošināšana, sporta un veselīgas atpūtas pakalpojumu pieejamības nodrošināšana.

Otrās prioritātes mērķa īstenošanas novērtēšanai noteikti rezultatīvie rādītāji, kas sniedz vispārīgu informāciju par stāvokli attiecīgajā jomā.

Ārstu skaita rādītājs uz 1000 novada iedzīvotājiem SPKC datu bāzē nav pieejams, tikai reģionu un valstspilsētu griezumā. Latgalē uz 1000 iedzīvotājiem 2019.gadā ir 2.18 ārsti, kas ir augstāks (provizoriski) rādītājs kā novadā. Ģimenes ārstu skaits novadā nav samazinājies.

Pārskata gadā audzis sociālo pabalstus, ko finansē pašvaldība, saņēmušo skaits par 269 personām, salīdzinot ar 2019.gadu. Sociālās palīdzības pabalstus saņēmuši 3896 iedzīvotāji.

Sociālo pakalpojumu saņēmēju skaits 2020.gadā ir samazinājies par 42% pret 2019.gadu, pakalpojumus saņēmušas 890 personas. Sociālo pakalpojumu pieejamību ierobežojuši epidemioloģiskie noteikumi pandēmijas apstākļos.

Viena nevalstiskā organizācija un privāts uzņēmums iesaistīti sociālo pakalpojumu sniegšanā.

Nav mainījies nevalstisko organizāciju, kas sportu norādījušas kā darbības virzienu, skaits. 2020.gadā notikuši tikai septiņi sporta pasākumi.

No 33 projektiem, kas iekļauti Investīciju plānā attiecīgajā prioritātē, aktivitātes veiktas 31 projektā.

3. Prioritāte (VTP3) -Veselīga vide ar atbilstošu infrastruktūru

Prioritātē iekļautas darbības infrastruktūras, publiskās ārtelpas sakārtošanai un dabas objektu aizsardzībai, atjaunošanai.

Prioritātē 3 noteikts mērķis: veidot kvalitatīvu dzīves vides telpu, nodrošinot sakārtotu infrastruktūru.

Trešās prioritātes mērķu īstenošanas novērtēšanai noteikti rezultatīvie rādītāji.

Pārskata gadā palielinājies pieslēgumu skaits centralizētajam ūdensvadam – par 40 pieslēgumiem, taču pieauguma tempi ir zemāki kā 2019.gadā. Ievērojami audzis pieslēgumu skaits centralizētajai kanalizācijas sistēmai 2020.gadā, papildus pieslēgušies – 52, pret 9 pieslēgumiem 2019.gadā. Pilsētā īstenoti ūdenssaimniecības 3.kārtas projekti, kā rezultātā ir rasta iespēja jauniem pieslēgumiem, ko līdzfinansējusi novada pašvaldība.

Novada ceļu sakārtošanā 2020.gadā iestājies “atelpas” brīdis, iesāktā Bērzkalnes pagasta ceļa Balvi – Verpuļeva – Elkšņeva – Mūrova posma pārbūve, 2.kārta, turpinās 2021.gadā. Uzlabots 400m ielas posms Bērzpilī. Lielākas ieceres uzsāktas un taps īstenotas 2021.gadā.

Arī pārskata gadā audzis rādītājs ēku energoefektivitātes pasākumiem, īstenojot Balvu kultūras atpūtas centra energoefektivitātes paaugstināšanas projektu. Līdz 2020.gadam energoefektivitātes pasākumi veikti 50% no pašvaldības ēkām.

Pārskata gadā nav veiktas aktivitātes jaunu veloceļu izbūvē.

2020. gadā neizmantoto lauksaimniecības zemju platības samazinājušās par 773 ha, līdz 6470 ha, kas ir 16.5% no lauksaimniecības zemēm. Jāatzīmē, ka 2019.gadā neizmantoto zemju platības bija pieaugušas par 568 ha.

Infrastruktūras un vides sakārtošanai investīciju programmā noteiktas 38 aktivitātes. Līdz 2020.gadam aktivitātes notikušas 36 projektos.

Izstrādājot novada attīstības programmas īstenošanas ziņojumu nav veikta iedzīvotāju aptauja, jo ierobežotos apstākļos un kritiskā epidemioloģiskajā situācijā (koronavīrusa pandēmijas apstākļos), liegta vienlīdzīga pieeja katram novada iedzīvotājam paust savu viedokli, un ir praktiski neiespējami nodrošināt reprezentatīvu aptauju.

Balvu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam īstenošanas izvērtējums

Novada galvenie telpiskās perspektīvas attīstības virzieni:

1. Lauksaimniecības attīstība tai piemērotās zemēs;
2. Policentriskas apdzīvotības un pakalpojumu sniegšanas saglabāšana;
3. Iekšējās un ārējās sasniedzamības uzlabošana;
4. Kultūras un dabas vērtīgo ainavu saglabāšana.

Ilgspējīgas attīstības stratēģijas ieviešanai noteikti uzraudzības rādītāji, lai novērtētu stratēģisko mērķu īstenošanas progresu un novada teritorijas attīstību. Informācija par ilgtspējīgas attīstības stratēģijas rezultātīvajiem rādītājiem iekļauta ikgadējos attīstības programmas uzraudzības ziņojumos.

Mērķis- apturēt iedzīvotāju skaita straujo sarukšanu. Tā īstenošanas raksturošanai noteikti divi rādītāji. Analizējot rezultātos rādītājus, jāsecina, ka būtiskākais rādītājs - iedzīvotāju skaits – raksturojas ar konsekventi lejupslīdošu līkni.

Ilgtermiņa migrācijas saldo rādītājs ir negatīvs, taču tas pārskata gadā ir samazinājies. Mehāniskās kustības rezultātā no novada aizbraukuši 68 iedzīvotāji, un dabiskās kustības rezultātā iedzīvotāju skaits samazinājies par 165 personām. Zemā dzimstība un augstā mirstība 2020.gadā iedzīvotāju skaitu ir ietekmējuši vairāk nekā negatīvā migrācija.

Pieci rādītāji noteikti ilgtspējīgas stratēģijas 2.mērķa, *Paaugstināt nodarbinātības iespējas*, īstenošanas rīcību novērtēšanai. 2020.gadā tiem ir negatīva attīstības tendence, izņemot vienu – audzis izglītības iestāžu audzēkņu skaits uz 1000 iedzīvotājiem darbspējīgā vecumā.

Novada teritorijas attīstības līmeņa indekss (TAI) pēc 2019.gada datiem ir -0.929, tas ir pasliktinājies un ranžētajā tabulā novads ir noslīdējis par 2 vietām, ieņemot 95.vietu starp 110 novadiem.

Ilgstoši pozitīvā dinamika ilgtermiņa uzraudzības pamatrādītājiem - bezdarba līmenim un iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem uz 1 novada iedzīvotāju ir “apstājusies” 2019.gadā, pārskata gadā audzis bezgarba līmenis un samazinājies iedzīvotā ienākuma nodoklis. Nestabila dinamika ir ekonomiski aktīvo tirgus sektora vienību skaita rādītājam uz 1000 iedzīvotājiem. Palielinājies izglītības iestāžu bērnu skaits uz 1000 iedzīvotājiem darbspējīgā vecumā no 220 audzēkņiem 2019.gadā uz 229 audzēkņiem 2020.gadā.

Stratēģisko mērķi – *Uzlabot pašvaldību, uzņēmumu un iedzīvotāju sadarbību*, raksturo divi noteiktie rādītāji. Sadarbības projektu skaits un novada deputātu, administrācijas un sabiedrības kopīgu pasākumu skaits. Rādītāju dinamika pārskata gadā ir negatīva, ko varētu skaidrot ar ES daudzgadu budžeta 2014.-2020.gadam noslēgumu, t.sk. projektu noslēgumu. Pasākumu skaita samazinājums skaidrojams ar epidemioloģiskajiem noteikumu ieviešanu Covid-19 pandēmijas ierobežošanai.

Mērķa, *Ilgspējīgi apsaimniekot dabas resursus*, kā īstenošanu raksturojošs rādītājs noteikts apstrādātas lauksaimniecībā izmantojamās zemes īpatsvars. 2020.gadā pieaudzis apstrādāto zemju platību īpatsvars, kas pārskata gadā sasniedzis 83.5%, un ir augstākais rādītājs kopš 2012.gada.

Detalizētāku informāciju skatīt tabulā *Balvu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam ilgtermiņa uzraudzības pamatrādītāji*.

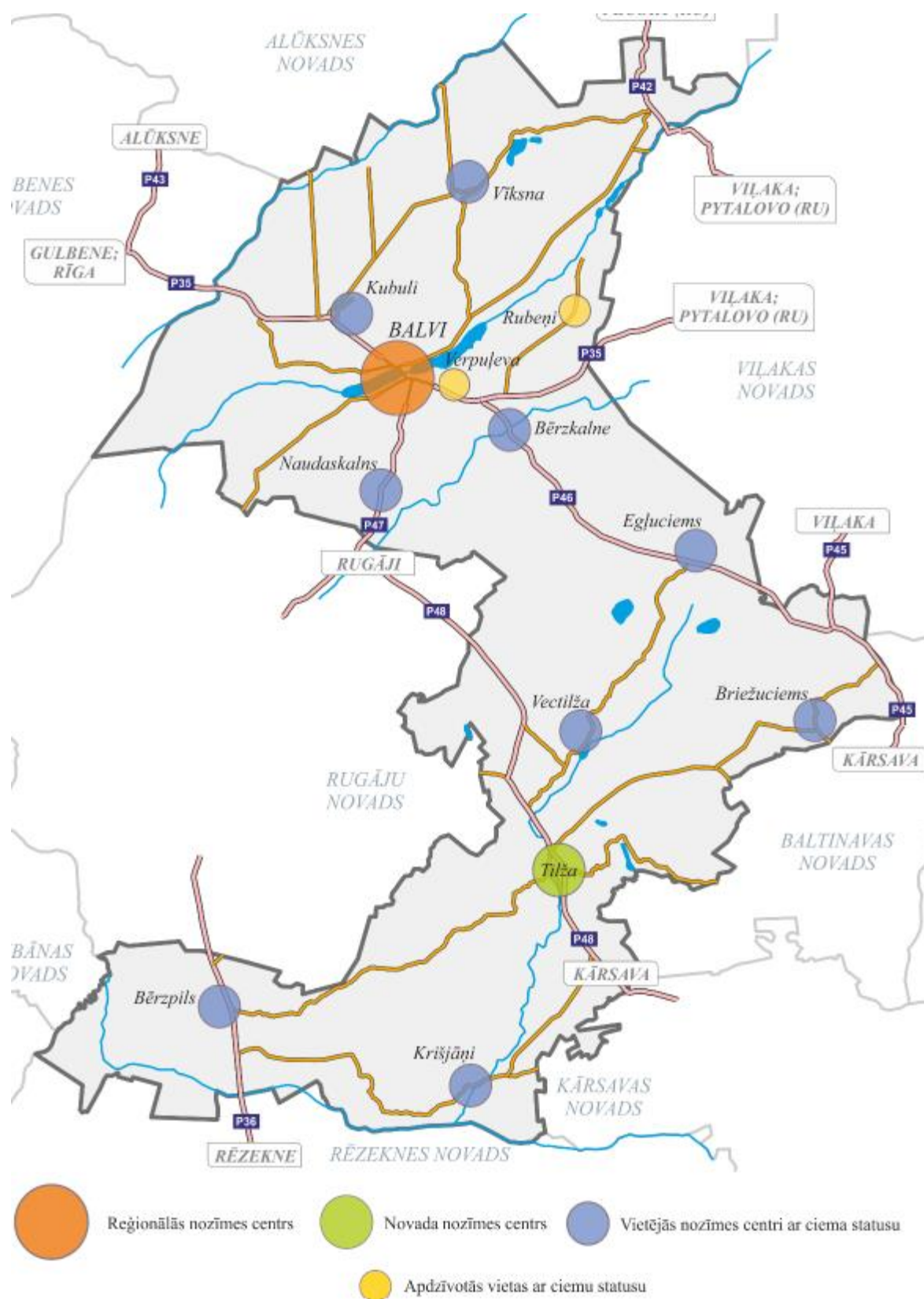
**Balvu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam
ilgtermiņa uzraudzības pamatrādītāji**

Mērķis	Rādītājs	Vērtība	2013.g. un attīstības tendence	2014.g. un attīstības tendence	2015.g. un attīstības tendence	2016.g. un attīstības tendence	2017.g. un attīstības tendence	2018.g. un attīstības tendence	2019.g. un attīstības tendence	2020.g. un attīstības tendence	Ilgtermiņā sasniezamais rezultāts	Avots
Apturēt iedzīvotāju skaita straujo sarukšanu	Iedzīvotāju skaits	14972 (2013.gada 1.janvāris)	14606	14257	13894	13478	13146	12936 01.01.2019	12672 01.01.2020.	12436 01.01.2021.	Stabils	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
	Iedzīvotāju ilgtermiņa migrācijas saldo	-139 (2012.gads)	-181	-161	-196	-227	-98	-29	-133	-68	Samazinās negatīvais saldo	Centrālā statistikas pārvalde
Paaugstināt nodarbinātības iespējas	Ekonomiski aktīvo tirgus sektora vienību skaits uz 1000 iedzīvotājiem	79 (CSP galīgie dati par 2012.gadu)	79	80	85	86	82	84	83	n.d. (CSP datus par 2020.gadu publicēs 30.11.2021.)	Pieaug	Valsts reģionālās attīstības aģentūra, Centrālā statistikas pārvalde
	Bezdarba līmenis %	17,6% (2013. gada marts)	16.6%	15.2%	14.9%	13.5%	11.0%	10.0%	9.3%	9.9%	Samazinās	Nodarbinātības valsts aģentūra
			286	312	337	356	354	389	413	461	413	Pieaug

iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju, EUR	(2012.gads)											Balvu novada pašvaldība
Teritorijas attīstības indekss	-0.591 (82.vieta, 2012.gads)	-0.821 (91.vieta par 2013.gadu)	-0.864 (93.vieta par 2014.gadu)	-0.929 (95.vieta par 2015.gadu)	-0.819 (95.vieta par 2016.gadu)	-0.78 (91.vieta par 2017.gadu)	-0.819 (93.vieta par 2018.gadu)	-0.929 (95.vieta par 2019.gadu)	n.d. Aktuālo informāciju VRAA publicē līdz 1.augustam (par iepriekšējo gadu)	Samazinās, atpaliekoša attīstība, salīdzinot ar vidējo attīstības līmeni	Valsts reģionālās attīstības aģentūra	
Izglītības iestāžu audzēkņu skaits uz 1000 iedzīvotājiem darbspējīgā vecumā	190 (2013.gada septembris)	207	216	216	227	218	237	220	229	Pieaug	Balvu novada pašvaldība	

Uzlabot pašvaldību, uzņēmumu un iedzīvotāju sadarbību	Sadarbības projektu skaits	-	5	8	5	-	1	8	21	8	Pieaug	Balvu novada pašvaldība
	Novada deputātu, administrācijas un sabiedrības kopīgu pasākumu skaits	-	2	2		3	13	11	11	-	Pieaug	Balvu novada pašvaldība
Ilgtermiņi apsaimniekot dabas resursus	Apstrādātas lauksaimniecībā izmantojamās zemes īpatsvars (2013.gada oktobris)	67.2%	81.7%	79.4%	83.7%	80.1%	83.1%	83.3%	82.0%	83.5%	Pieaug	Lauku atbalsta dienests, Balvu novada pašvaldība

Balvu novada četru pakāpju policentriska apdzīvojuma struktūra

Novada attīstības dokumentos noteikta policentriska apdzīvojuma struktūra, Balvu pilsētā un Tilžas ciemā nodrošinot pilnvērtīgu pakalpojumu grozu, savukārt vietējas nozīmes

centros ar ciema statusu pakalpojumu sniegšanā izmantojama “vienas pieturas aģentūras” pieeja. Pašvaldības rīcībā jāņem vērā noteiktie telpiskās attīstības nosacījumi, t.sk. arī Tilžas kā novada nozīmes centra attīstība.

Balvu novadā ir 294 ciemi, teritorijas, kurām normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā piešķirts attiecīgais apdzīvotās vietas statuss.

Secinājumi un priekšlikumi

Balvu novada attīstības programmas 2018.-2024.gadam īstenošanas uzraudzības ziņojums par 2020.gadu ir informatīvs, ar analītisku informāciju, kurā atspoguļotas norises, tendences un aktivitātes novadā pārskata gadā.

2020.gada sociālekonomiskie procesi novadā, tāpat kā valstī un pasaulē, noritējuši Covid-19 pandēmijas ēnā. Palēlinājusies izaugsme, samazinājušies ieņēmumi, pieaudzis bezdarbs. Pārskata perioda rezultātie rādītāji norāda uz neviennozīmīgi vērtējamu novada attīstību, jo galvenais rādītājs- iedzīvotāju skaits – turpina konsekventi samazināties, pārskata gadā palielinoties bezdarbam, pieaugot mirstībai un samazinoties dzimstībai.

Pamatojoties uz Eiropas Savienības (ES) fondu jaunā plānošanas perioda 2021.-2027.gadam un noslēdzoties 2014.-2020. gada plānošanas periodam darbības programmu „Izaugsme un nodarbinātība” un Latvijas lauku attīstības programmu 2014-2020, kas nosaka ES fondu investīciju principus, sasniedzamos rezultātus un atbalsta jomas nākamajiem septiņiem plānošanas perioda gadiem, Balvu novada attīstības programmas aktualizētajā investīciju programmā 2018.-2024.gadam, iekļautas projektu aktivitātes, kas atbilst definētajām prioritātēm un novada prioritārajiem mērķiem. Jāatzīmē, ka ES vēl nav pieņemti tiesību akti, lai nodrošinātu Kopējās Lauksaimniecības politikas (KLP) jaunā plānošanas perioda uzsākšanu 2021. gadā, kavējoties lēmumu pieņemšanai par Daudz gadu finanšu ietvaru 2021.–2027. gadam un KLP reformu, lai vienā plānošanas dokumentā apvienotu Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA) un Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondu (ELGF). Ievērojot izveidojušos situāciju un atbilstoši ES pieņemtajai Pārejas perioda regulai, KLP 2021. un 2022. gads noteikts par pārejas periodu, kurā dalībvalstīm ir pagarināta plānošanas perioda 2014.–2020. gadam Lauku attīstības programmas īstenošana.

No 78 projektiem, kas paredzēti VTP1 Veselīgi domājošs novads, aktivitātes notikušas 70 projektiem jeb 90%. Trīs projekti nav īstenoti rīcības virzienā (turpmāk – RV) 5 Uzņēmējdarbība un ekonomiskā vide, RV3 Kultūra un kultūrvēsturiskais mantojums nav veiktas aktivitātes 3 projektos un 2 aktivitātes nav notikušas RV4 Pašvaldības pārvaldība.

VTP2 Veselīgs novads noteiktas 33 aktivitātes. Īstenoti vai tiek īstenoti 30 projekti vai 91%. Šajā vidēja termiņa prioritātē nav īstenots viens projekts RV9 Sociālie pakalpojumi un 2 pasākumi RV6 Sports un aktīvā atpūta.

VTP3 Veselīga vide ar atbilstošu infrastruktūru, aktivitātes notikušas 36 projektos no 38 vai 95% no kopējā skaita. Neīstenotas 2 aktivitātes RV13 Publiskā ārtelpa.

Investīciju plānā, kurā paredzētas aktivitātes 2018.-2022.gadam, iekļauti 149 projekti, no tiem tiek īstenotas vai ir īstenotas 136 jeb 91.3% aktivitāšu. Integrēto teritoriālo investīciju ietvaros īstenojamām prioritārām projektu idejām ES fondu finansējumam aktivitātes noris visos projektos.

Kā vienu no būtiskiem iemesliem, kāpēc nav uzsāktas visas plānotās projektu aktivitātes 2020.gadā, ir gan Covid-19 pandēmijas apstākļi, gan finanšu resursu trūkums, ierobežojot pašvaldību pieeju aizņēmumu līdzekļiem, Eiropas Savienības (ES) projektu novēlota uzsākšana, ņemot vērā, iepirkumu “smago” gaitu, arī laika grafika nobīdes un ilgstošas

izvērtēšanas, administratīvās darbības. Noslēdzoties ES septiņgadu ilgtermiņa budžeta 2014. – 2020. noslēguma fāzei, intensīvi jāīsteno iesāktās aktivitātes līdz 2021.-2022.gadam un jānodrošina rezultatīvo rādītāju sasniegšana līdz 2023.gadam.

Joprojām jāturpina darbs pie pašvaldības sabiedrisko ēku sakārtošanas, daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku apsaimniekošanas un energoefektivitātes uzlabošanas aktivizācijas, ceļu, ielu, veloceļu un ietvju seguma izbūves un rekonstrukcijas, komunālo pakalpojumu paplašināšanas, ne vien pilsētu urbānās vides, bet arī lauku iedzīvotāju dzīves vides pilnveidošanas.

Aktīvi jāīsteno Eiropas Savienības fondu līdzfinansētie projekti uzņēmējdarbības attīstībai reģionos. 2020.gadā pašvaldība uzņēmējdarbības atbalstam izsludināja trešo mazo grantu (kopsummā 6 tūkst. EUR) projektu konkursu, kas sniedza reālu atspērienu jaunajiem uzņēmējiem uzsākot vai turpinot uzņēmējdarbību.

2020.gadu nevarētu uzskatīt par to veiksmīgāko pašvaldības darbībā, jo novada vispārējie ekonomiskie rādītāji bija lejupejoši – palielinājās bezdarbs, vidējā darba alga novadā aizvien vairāk atpalika no vidējās darba alga valstī, samazinājās aktīvo uzņēmumu skaits, negatīvi ir bijuši demogrāfiskie procesi novadā, kaut gan ir pieejami kvalitatīvi pakalpojumi, uzlabota infrastruktūra, tas tomēr nav mazinājis demogrāfisko un ekonomisko spriedzi.

Nepieciešams intensīvāk atbalstīt, veicināt vietējo uzņēmējdarbību, sevišķi jaunos uzņēmējus, lai piesaistītu novadam cilvēkus darbspējīgā vecumā.

Un atkal jāsecina, ka novada teritorijas sociālekonomiskā iztukšošanās liecina par sistēmisku un ilgstošu reģionālās politikas problēmu, kuru jārisina kompleksi, valstiskā līmenī.

Pašvaldībai jārod efektīvs risinājums apvienotā novada pārvaldes modulim, jānosaka tālejoši mērķi, jāizstrādā stratēģija to sasniegšanai, lai izaicinājumi, ko radījusi Covid-19 pandēmija, un iespējas ko sniedz Eiropas Savienības (tālāk –ES) jaunā daudzgadu budžeta iespējas, finanšu resursi krīzes mazināšanai ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.-2027. gada plānošanas perioda Atveseļošanās un noturības mehānisma līdzekļi, dotu papildus stimulu arī novada ilgtspējīgai attīstībai.

ES ilgtermiņa budžets kopā ar iniciatīvu *NextGenerationEU*, kas ir pagaidu instruments atveseļošanās veicināšanai, būs visapjomīgākais stimulu kopums, kāds jebkad finansēts Eiropā.

Pielikumā:

Balvu novada attīstības programmas 2018.-2024.gadam Investīciju plāna izpilde 2020.gadā.

*Ziņojumu sagatavoja
Balvu novada pašvaldības
Finanšu un attīstības
nodaļas plānotāja
V.Vancāne*